

Ο νέος ύπατος εκπρόσωπος της ΕΕ θα αντιμετωπίσει προκλήσεις στα Βαλκάνια

17/Οκτ/2019 08:54

Της Vessela Tcherneva

Οι βαλκανικές χώρες είναι πιθανώς χαρούμενες με όλη την προσοχή που έχουν λάβει τις τελευταίες εβδομάδες. Ο Josep Borrell, ο ύπατος εκπρόσωπος της ΕΕ για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας, σχολίασε ότι η περιοχή θα αποτελέσει ένα από τα βασικά σημεία στη διάρκεια της θητείας του, υποσχόμενος ότι η πρώτη του επίσημη επίσκεψη θα είναι στην Πρίστινα. Στο μεταξύ, ο Αμερικανός ΥΠΕΞ Mike Pompeo επισκέφθηκε την Βόρεια Μακεδονία και το Μαυροβούνιο, και ο Τούρκος πρόεδρος Recep Tayyip Erdogan έγινε δεκτός στο Βελιγράδι με κόκκινο χαλί. Λοιπόν, προς τι όλη αυτή η αναστάτωση;

Η αλήθεια είναι ότι η ΕΕ έχει κολλήσει εδώ και λίγο καιρό στα Δυτικά Βαλκάνια, από τότε που διαπιστώθηκε ότι η διεύρυνση -ως στόχος, όχι ως διαδικασία- θα τεθεί στον "πάγο" για το προσεχές μέλλον. Ο διορισμός του πρώην υπουργού Δικαιοσύνης της Ουγγαρίας, Laszlo Trocsanyi στη θέση του Ευρωπαίου επιτρόπου για τις διαπραγματεύσεις διεύρυνσης -παρά το γεγονός ότι είναι ο ίδιος εν μέρει υπεύθυνος για τις επιθέσεις στο κράτος δικαίου στην Ουγγαρία υπό τον προϊστάμενό του, Viktor Orban- δεν επρόκειτο ποτέ να ήταν ελκυστικός για πολλούς Ευρωπαίους ηγέτες. Εξ ου και η απόρριψη της υποψηφιότητας του από την επιτροπή νομικών υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Ο νέος Ούγγρος υποψήφιος, ο διπλωμάτης καριέρας Oliver Varhelyi, φαίνεται λιγότερο αμφιλεγόμενος -αλλά το βασικό πρόβλημα παραμένει. Ο εκπρόσωπος ενός de facto αυταρχικού κράτους που συνεχώς αμφισβητεί την ευρωπαϊκή κοινότητα αξιών, δεν μπορεί να είναι ένας αξιόπιστος υποστηρικτής της δημοκρατίας στα Βαλκάνια. Πραγματικά, πολλοί φοβούνται ότι ο Ούγγρος Επίτροπος θα προάγει το μοντέλο διακυβέρνησης του Orban μεταξύ των βαλκανικών ελίτ -που ήδη μπαίνουν στον πειρασμό να συγκεντρώσουν την εξουσία μέσω του ελέγχου των media και της οικονομίας.

Σε αυτό το πλαίσιο, η ομιλία του Borrell έδωσε ένα ελπιδοφόρο μήνυμα στην περιοχή. "Τα Βαλκάνια και το ανατολικό μέτωπο της Ευρώπης, αυτή είναι η προτεραιότητα της εξωτερικής μας πολιτικής", δήλωσε στη διάρκεια συνεδρίασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 7 Οκτωβρίου. Αυτό που μένει μετά από την αναστολή της ένταξης ως αξιόπιστο τελικό στόχο, είναι μια

γεωπολιτική προσέγγιση, με επίκεντρο στον διάλογο για Κοσσυφοπέδιο-Σερβία (ο οποίος, σε αντίθεση με τη διεύρυνση, είναι στον τομέα του ύπατου εκπροσώπου). "Πρέπει να κάνουμε μια συμφωνία μεταξύ Σερβίας και Κοσσυφοπεδίου, και θα είναι προτεραιότητα μου", τόνισε ο Borrell.

Ομελλοντικός ύπατος εκπρόσωπος ήταν ξεκάθαρος στην δέσμευση του για τα προβλήματα της περιοχής, παρά τις ευρέως διαδεδομένες υποψίες για προκατάληψη που δημιουργήθηκαν από την άρνηση της Ισπανίας να αναγνωρίσει το Κοσσυφοπέδιο ως ανεξάρτητο κράτος. Η νέα "φουρνιά" στις Βρυξέλλες θα φέρει λογικά μια πολυαναμενόμενη αλλαγή στο Διάλογο Βελιγραδίου-Πρίστινας - μια διαδικασία που είχε βγει εκτός πορείας από την απουσία ηγεσίας στην ΕΕ, μεταξύ άλλων παραγόντων. Η πρόσφατη συζήτηση Σερβίας και Κοσσυφοπεδίου για ανταλλαγή γης, αντικατέστησε συνολικά τον διάλογο, προτού αποτύχει λόγω των ουσιαστικών διαφωνιών. Και της απουσίας επικοινωνίας.

Αλλάτο έργο του Borrell δεν θα είναι εύκολο. Ενώ έχει να αντιμετωπίσει δυσπιστία μεταξύ της Σερβίας και του Κοσσυφοπεδίου, ο Borrell θα πρέπει να συνεργαστεί με τον Richard Grenell, του οποίου η απόσπαση στο Βερολίνο οδήγησε το Atlantic να τον χαρακτηρίσει ως "τον πιο φιλο-Trump πρεσβευτή της Αμερικής". Αρχάριος στα Βαλκάνια, ο Grenell συνήθως υποστηρίζει την πολιτική του Αμερικανού προέδρου στο Ιράν. Υιοθετεί το στυλ-τρολ του Trump στη διεθνή διπλωματία και πιθανώς θα ακολουθήσει την γραμμή του πρώην συμβούλου εθνικής ασφάλειας John Bolton στο Κοσσυφοπέδιο και στη Σερβία. Ο πιο ηχηρός υπερασπιστής της ανταλλαγής γης, ο Bolton είχε πείσει τον Λευκό Οίκο ότι οι ΗΠΑ θα μπορούσαν να πετύχουν μια απαραίτητη νίκη μέσω της συμφωνίας. Στη δεκαετία του 2000, ο Grenell ήταν εκπρόσωπος του Bolton στα Ηνωμένα Έθνη. Μετά από τον διορισμό του υφυπουργού Εξωτερικών Mathew Palmer ως ειδικού απεσταλμένου στα Δυτικά Βαλκάνια στο τέλος Αυγούστου, υπάρχει τώρα μια ποιότητα Τζέκυλ και Χάιντ στην αμερικανική προσέγγιση στην περιοχή.

Στομεταξύ, το πολιτικό έδαφος στο Κοσσυφοπέδιο αλλάζει. Το Vetevendosje (αυτοπροσδιορισμός) - ένα ριζοσπαστικό αριστερό, αντί-συστηνικό κόμμα που πραγματοποιεί διαδηλώσεις εναντίον των Ηνωμένων Εθνών, των ξένων παρεμβάσεων και της διαφθοράς - κέρδισε τις κοινοβουλευτικές εκλογές της χώρας. Ο χαρισματικός της ηγέτης, Arbin Kurti, αυτή τη στιγμή κουβαλάει τις ελπίδες των περισσότερων ανθρώπων στο Κοσσυφοπέδιο. Είκοσι χρόνια αφότου ανέλαβαν την εξουσία στην Πρίστινα οι πρώην αντάρτες του Απελευθερωτικού Στρατού του Κοσσυφοπεδίου, οι Κοσοβάρτοι θέλουν τώρα να σπάσουν τον φαύλο κύκλο του νεποτισμού, των αποτυχημένων μεταρρυθμίσεων, της οικονομικής στασιμότητας και της λαϊκής απογοήτευσης. Από την άποψη της επανέναρξης του διαλόγου, η νέα διοίκηση ίσως να μην είναι πιο εύκολη στη διαπραγμάτευση από ό,τι ήταν με τον προηγούμενο πρωθυπουργό, Ramush Haradinaj. Ο Kurti έχει στοιχηματίσει τη φήμη του στο ότι δεν είναι dealmaker. επιπλέον, η σχέση του με την ομάδα Bolton στην Ουάσιγκτον είναι λιγότερο στενή από ό,τι αυτή του προέδρου του Κοσσυφοπεδίου, και έναν εκ των συγγραφέων του σχεδίου ανταλλαγής γης.

Αντιθέτως Σέρβος πρόεδρος Aleksandar Vucic, απειλείται όχι από πολιτική αλλαγή αλλά από μια οικονομία που είναι στάσιμη. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, η προβλεπόμενη ανάπτυξη του ΑΕΠ της Σερβίας το 2019 θα είναι περίπου 3%, χαμηλότερα από το 4,2% το 2018. Με τα

Δυτικά Βαλκάνια να βιώνουν σοβαρό drain brain (σε δέκα χρόνια έχει φύγει το ένα τρίτο του πληθυσμού τους) και χαμηλές επενδύσεις, οι χώρες της περιοχής χετζάρουν τα πονταρίσματά τους. Η Σερβία καλωσορίζει τις κινεζικές και τουρκικές επενδύσεις, θέλει να αγοράσει ρωσικό και τουρκικό στρατιωτικό εξοπλισμό και συζητά σχέδια για τη δημιουργία μιας περιοχής ελεύθερης κυκλοφορίας και εμπορίου με τους γείτονες της (κάτι που θα απέκλεισε το Κοσσυφοπέδιο, τη μόνη χώρα εκεί που δεν έχει καθεστώς χωρίς βίζα με την ΕΕ). Ο Vucic σχεδιάζει ακόμη και να υπογράψει στις 25 Οκτωβρίου μια συμφωνία για την ένταξη στην Ευρασιατική Οικονομική Ένωση -μια ρωσική ένωση που περιλαμβάνει την Αρμενία, την Λευκορωσία, το Καζακστάν και το Κιργιστάν.

Ηεπανάραξη του διαλόγου μεταξύ Βελιγραδίου και Πρίστινας θα χρειαστεί πολλή διπλωματική ενέργεια και επιμονή. Θα χρειαστεί να ληφθούν υπόψη οι ελπίδες και οι φιλοδοξίες των πολιτών στην περιοχή, να έχει την υποστήριξη και των δύο κυβερνήσεων και ομάδων αντιπολίτευσης, και να διαβεβαιώσει τους γείτονες ότι δεν θα επηρεάσει την περιφερειακή σταθερότητα. Η αναζήτησή μιας συμφωνίας στα Βαλκάνια θα αποτελέσει πραγματικά μια δοκιμασία για την ΕΕ: σύμφωνα με τον Borrell, "εάν εμείς ως Ευρωπαίοι δεν είμαστε σε θέση να λύσουμε αυτό το πρόβλημα στο άμεσο περιβάλλον μας, είναι πολύ δύσκολο να πιστέψουμε ότι θα είμαστε μια γεωπολιτική δύναμη".

Αλλού, παρατηρήθηκαν γεωπολιτικές αλλαγές σε πραγματικό χρόνο. Ενώ ο Erdogan επισκεπτόταν το Βελιγράδι, ο τουρκικός στρατός ξεκίνησε μια εισβολή στη Βόρεια Συρία. Η επιχείρηση, που έχει στόχο τις ελεγχόμενες από τους Κούρδους περιοχές, αναμφισβήτητα θα εκτοπίσει πολλούς περισσότερους πολίτες -για τους οποίους η βαλκανική οδός θα είναι ο συντομότερος δρόμος προς τα δυτικά. Άλλο ένα κύμα μεταναστευτικό θα αποσταθεροποιήσει την περιοχή και η ΕΕ εάν δεν τους παράσχει αρκετή στήριξη, οι βαλκανικές χώρες μπορεί να οδηγηθούν στα χέρια διάφορων εξωτερικών παραγόντων. Θα είναι πιο εύκολο για τη Ρωσία να διαβεβαιώσει ότι η ΕΕ είναι ανίκανη και το NATO είναι παρωχημένο -και να προσφέρει βοήθεια στην ασφάλεια της άμυνας, μειώνοντας τη μόχλευση της Συμμαχίας.

Έχοντας κάνει θητεία ως υπουργός Εξωτερικών της Ισπανίας, ο Borrell έχει αντιμετωπίσει πολλές τραγωδίες που σχετίζονται με τη μετανάστευση κατά μήκος της δυτικής μεσογειακής οδού -και ως εκ τούτου, θα αναγνώριζε την έκταση του δυνητικού προβλήματος στα Βαλκάνια. Οι λύσεις σε αυτό το πρόβλημα ωστόσο, θα βρίσκονται στα χέρια των κρατών-μελών. Ο Borrell έχει δίκιο: εάν η ΕΕ αποτύχει στα Βαλκάνια, δύσκολα θα τον πάρουν σοβαρά στη διεθνή αρένα.

Μπορείτε να δείτε το κείμενο εδώ :
https://www.ecfr.eu/article/commentary_borrell_will_face_centrifugal_forces_in_the_balkans

[Διαβάστε το άρθρο στο Capital.gr](#)